

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

M. Vitrvii ... De architectvra libri decem

**Vitruvius
Frontinus, Sextus Iulius**

Argentorati, 1543

Cap. VI

[urn:nbn:de:bsz:31-128539](#)

sita, fulgentes tamen oculorū redditū uisus, et ideo quod pretiosa sunt, legibus excipiuntur, ut ab domino, non à redemptore represententur. Quæ commone facere potui ut ab errore discedatur, in opere techorio satis exposui. Nunc de apparationibus, ut succurere potuerint, dicam: & primū, quoniam de calce initio est dictum, nunc de marmore dicendum restat.

DE MARMORE QVOMODO PARETUR
ad techoria. C A P. VI.

M A R M O R non eodem genere omnibus regionibus procreatur, sed quibusdam locis glebae (ut salis) micas perlucidas habentes, nascentur, quæ contusæ & molitæ præstant techorijs et coronarijs operibus utilitatem. Quibus autem locis hæc copie non sunt, cementa marmorea, siue assulæ dicuntur, quæ marmorarij ex operibus deiſciunt, pilis ferris contunduntur, crebrisq; excernuntur. Et autem excretæ tribus generibus seponuntur, & quæ pars grandior fuerit, quemadmodum supra scriptum est, arenato primum cum calce inducitur, deinde sequens, actatio, quæ subtilior fuerit. Quibus inductis & diligenter techoriorum fricatione levigatis, de coloribus ratio habeatur, uti in his perlucentes exprimant splendores, quorum hæc erit differentia & apparatio.

DE COLORIBVS, ET PRIMVM DE
ochra. C A P. VII.

C O L O R E S alij sunt qui per se certis locis procreantur, & inde foduntur: nonnulli ex alijs rebus tractationibus, aut mixtionibus, seu temperaturis compositi perficiuntur, uti præsent eandem in operibus utilitatem. Primū autem exponemus quæ per se nascentia foduntur, uti quod Græci ωχρα dicitur. Hæc uero multis locis (ut etiam in Italia) inuenit, sed que fuerat optima, Attica, ideo nunc non habetur, quod Athenis argenti fodine cum haberunt familias, tunc specus sub terra fidebant ad argentum inueniendum. Cum ibi uena forte inueniretur, nihilominus uti argentum persequebantur. Itaq; antiqui egregia copias illis ad positionem operum sunt usi. Item rubrica copiose multis locis existuntur,

DE ARCHITEC. LIB. VII. 179

muntur, sed optime paucis, uti Pôto Sinope, & Aegypto, in Hispania Balearibus, non minus etiâ Lemno, cuius insulae uectigalia, Atheniensibus Senatus populusq; Romanus concessit fruenda. Parætonium uero ex ipsis locis, unde foditur, habet nomen. Eadem ratione Melinum, quod eius uis metalli insulae Cycladi melo dicitur esse. Creta uiridis item pluribus locis nascitur, sed optima Smyrna. Hanc autem Greci θεος ὁ τιον uocant, & Theodus nomine fuerat, cuius in fundo id genus crete primum est inuenitum. Auripigmentum, quod ἄρετον in græce dicitur, foditur Ponto. Sandaraca item pluribus locis, sed optima Ponto, proxime flumen Hypanum habet metallum. Alijs locis, ut inter Magnesie & Ephesi fines, sunt loca unde effoditur parata, quam nec molere, nec cernere opus est, sed sic est subtilis, quemadmodum si qua est manu contusa, & subcreta.

DE MINII RATIONIBVS.

C A P . V I I I .

INGREDIAR nunc minij rationes explicare. Id autem agris Ephesi
fiorum Cilbianis primum memoratur esse inuentum, cuius & res &
ratio satis magnas habet admirationes. Foditur enim gleba, que Antrax
dicitur, antequam tractationibus ad minium perueniat, uena uti ferre
magis subrufo colore, habens circa se rubrum puluerem. Cum id foditur,
ex plagiis ferramentoru[m] crebras emittit lachrymas argenti uiui, que à fos
foribus statim colliguntur. Haec glebae cum collecta sunt in officinam, pro
pter humoris plenitatem coniiciuntur in fornacem, ut interrescant, et
is qui ex his ab ignis uapore fumus suscitatur, cum resedit in solum furni,
inuenitur esse argentum uiuum. Exemptis glebis, guttæ eæ, que residuebunt,
propter breuitates non possunt colligi: sed in uas aquæ conuertuntur, &
ibi inter se congruant, & una confunduntur. Id autem cum sint quatuor
sextariorum mensuræ, cum expenduntur, inueniuntur esse podo centum.
Cum in aliquo uase est confusum, si supra id lapidis centenarij pondus im
ponatur natat in surmo: neq; cum liquorem potest onere suo premere,
nec clidere, nec dissipare: centenario sublato, si ibi auri scrupulum impone
tur non natabit, sed ad imum per se deprimetur. Ita non amplitudine pon
deris, sed genere singularium rerum gravitatem esse non est negandum.

Z

Id autem

Id autem multis rebus est ad usum expeditum. Neg^o, enim argentum, neq^{ue}
es sine eo potest recte inaurari. Cunq^{ue} in ueste intextum est aurum, eaq^{ue}
aeflis contrita propter uelutatem usum non habeat honestum, panni in*fi*
ctilibus uasis impositi supra ignem comburuntur. Is cinis coniicitur in
aquam, & additur ei argentum uiuum, id autem omnes micas auri corri-
pit in se, & cogit secum coire, aqua defusa cum id in pannum infunditur,
& ibi manibus premitur, argentum per pannum raritates propter liquo-
rem extralabitur, aurum compresione coactum intra, purum inuenitur.

DE MINII TEMPERATVRA.

C A P . I X .

REVERTAR nunc ad minij temperaturam. Ipsae enim glebae
cum sunt aridae, pilis ferreis contunduntur & molantur, & lotio-
nibus & cocturis crebris efficitur, ut adueniant colores. Cum ergo
hec emissa erunt, tunc minium propter argenti uiui relictionem, quas in
senaturali habuerat uirtutes relinquunt, & efficitur tenera natura & in-
ribus imbecilla. Itaq^{ue} cum est in expolitionibus conclavium te*cō*loris indu-
ctum, permanet sine uitios suo colore. Apertis uero id est peristylis, aut
exedris, aut ceteris ciusmodi locis, quo sol & luna posset splendores &
radios immittere, cum ab ijs locus tangitur, uitiatur, & am*bi*ta uirtute co-
loris, denigratur. Itaq^{ue} cum et alij multi, tum etiam Faberius scriba, cum
in Auentino uoluisset habere domum eleganter expolitam, peristylis pa-
rietes omnes induxit minio, qui post dies triginta facti sunt inuenisti uar-
io*rum* colore. Itaq^{ue} primo locauit inducendos alios colores. At si quis sub-
tilior fuerit, et uoluerit expolitionem miniaceam suum colorem retinere,
cum paries expolitus & aridus fuerit, tunc ceram punicam igni liquefa-
ctam paulo oleo temperata seta inducat. Deinde postea carbonibus in fr-
ereo uase compositis, eam ceram apprime cum pariete calefaciendo suda-
re cogat, fia*que* ut peraequetur. Postea cum candela linteis q*uod* puris sub-
gat, ut signa marmorea nuda curantur. Hec autem καῦσις gr̄e dicitur.
Ita obſlans cæræ puniceæ lorica nō patitur, nec lunæ splendorem, nec
solis radios lambendo eripere ex his politionibus colorem. Quæ autem
in Ephesiorum metallis fuerū officinæ, nunc traiectæ sunt id*e* Romam,

quod.

Faberius
scriba.